

Излази сваке недеље
на читавом табаку.

Донеси пиљу се уред-
пиштву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 .
на четир месеца . . . 1 .
за Србију годишње 4 .

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

НАШ ОПШТИНСКИ ЖИВОТ.

II.

Као год што сваки појав у друштвеном животу човековом бива сложним утицањем више разних узрока: тако се и томе, што је наш општински живот закрљавио, имаде приписати више разних узрока. И ако би истраживање свих тих разних узрока био врло занимљив и благодаран посао, инак се нећемо упустити у потпуно истраживање њихово једно ради ограничености простора, а друго, што би то можда у неколико сметало цели, ради које ове ретке пишемо. Ограничићемо се дакле само на главније чиниоце, који, као и свугде, тако и код нас, утичу на општински живот.

Најглавнији чинилац, од кога зависи друштвени развитак човеков у опште, а по томе и развитак општинског живота, без сваке је сумње човеков умни развитак. Што је човек умно развијенији, т. ј. што човек својим умом види даље и јасније, што боље и лакше разликује ствар од ствари, појав од појава; тим више и тачније размишља о себи самом, о људима у опште и о целом свету. Са свим је наравно да се човек при томе задржава понајвише на себи самом; на то га упућује природна тежња да себе одржи. Размишљајући пак о себи у хатар свога одржања, истражује човек начин, како ће се не само лакше и извесније одржати, него како ће при том и срећан, задовољан бити. Ова тежња укорењена је у човеку тако јако, да је не можеш из-а-њ истргнути, а да га љуто не оштетиш. Та природна тежња за одржањем и задовољством, то је она реч, што се тако често чује и из српских уста, и која се увек с презрењем изговара, — то је егојизам, себичност. Човек дакле размишља о себи из себичности.

Нека нико не мисли, да је човек стао у друштво, да је створио државе и у држави разне установе тек случајно. Истина је, човек је животиња, која воли друштво исто тако, као гдекоје животињске породице, н. пр. мрави. Али кад би човек живео у друштву само за то, што га на то гони друштвено осећање, не би се човеково друштво

ни у длаку разликовало од друштва животињског. Друштвени живот његов не би се ни када променио, него би вазда, као што је то случај код животиња, остао исти. То би по све спречило развитак човеков, који је јасан као сунце.

Ако је дакле човек у први мах, док још беше на врло ниском ступњу умнога развитка, тако да разлика између његове умне снаге и умне снаге најразвијенијих животиња не беше бог зна колика, стао у друштво, што га је на то гонило просто животињско друштвено осећање: то је од тога животињског друштва човековог тек онда постало право човеково друштво, кад се човек толико умно развио, да је почео увиђати потребу друштва ради користи, коју од друштва добија.

Какве ли су користи, што их човеку друштво пружа, то је барем у главnome сваком јасно. Ми знамо, да их имаде, који кажу, да друштвени живот одводи човека од природе, да је човек у друштву омекнуо, да му је снага малаксала и да друштво човеку толико не даје, колико му узима. Но шта то доказује? Да ли повратак у пређашње стање? Не! Ако, као што и сами држимо, већина људи у друштву није срећна и то ради кривице самога друштва, које би свакога имало усрећити, ако човекова снага у друштву малаксава, ако га једе многа рђа, које у природном животу човековом нема, томе је крив само начин, на који је друштво склопљено. Сва тежња имала би се по томе свести на промену начина склопа друштвеног, и ни на шта више.

Али да друштво пружа користи човеку, да му може обезбедити личну сигурност и слободу, да му даде средства, да лако набави што му је за живот потребно, да му пружа уживање, да му оплемени нарав и осећање, да га развије умно, једном речи, да му обезбеди природна права његова; — може бити само под овим главним условом: да се

појединац одрече оне неограничене себичности, по којој је сам себи све и сва тако, да му је све једно, остао, пропао сав свет, само ако је његова необузdana себичност задовољена. Јер корист, што је појединац од друштва добија, долази само од ограничења своје себичности ради друштва, од кога корист долази, или још боље: ограничење себе самога у рођену своју корист. Да наведемо ради лакшега разумевања прост пример. Кад људи не би живели у друштву него онако, као што живе многе животиње, сваки за себе, па би мене други увредио, па било то само оштрим погледом, моја неограничена себичност распалила би ме тако, да бих се, осећајући да сам снажнији од противника, свом снагом својом бацио на њ и смојдио га или измрцварио. Ту је моја себичност до крајних граница задовољена. Али исто тако, као што сам ја насрнуо на противника, напастиће други на мене и упропастити ме, задовољавајући своју необузdanу себичност. У колико дакле не живећи у друштву добијам тиме, што своју себичност задовољавам до крајних граница, у толико губим, што сваки други хоће такође да задовољи своју себичност исто тако до крајних граница. У друштву је то другаче. Пре свега друштво питоми човека, да овај неће за најмању неправду жестоко напасти на противника. Али и ако би баш и хтео напасти, друштво му не допушта, расправљајући само размирицу између њих, а у интересу њих обојице. Тако дакле човек у друштву мора ограничити своју себичност и то у интересу сопственом; јер као што друштво чува Петра од насртаја павлових, тако исто чува Павла од насртаја петрових. —

Ово је само пример за један од небројених одношаја човекових у друштву. Али што објашњава овај пример, објаснили би и примери за друге одношаје. По томе је јасно, да друштво даје човеку, што му у истину даје: више сигурности живота и личне слободе, и више сигурности у уживању свега што му даје природа и његове телесне и духовне способности, у опште: да му даје све, што човек самац не може ни како прибавити, — нужно је да се сваки појединац у друштву одрече оне необуздане себичности у самачком животу, или другим речима, нужно је да прими на се неке дужности, којих у вандруштвеном животу не познаје, и да те дужности савесно испуњава. Корист, што је од друштва добије, то је право; штета, што је задаје неограниченој својој себичности, зарад користи, што је од друштва добија, то је дужност човека, као члана друштва.

Само онда, када чланови друштва увиђајући корист, што им друштво пружа, потпуно увиђају, да та корист долази само од савесног вршења дужности свакога појединог члана друштва, — само онда се може развити друштвени живот човеков у опште, и општински нарочито до онога степена, који усређава цело друштво и свакога појединог члана у друштву. Али да може члан друштва савесно вршити своје дужности, мора их кроз познавати. Познавање пак дело је ума. Стога и рекосмо, да је умни развитак човеков један од најглавнијих услова развитку општинског живота.

Да видимо, је ли наш народ толико умно развијен, да кроз познаје дужности које ваља да врши, па да му се развије друштвени живот.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак)

Нестадоше стари, нестадоше ствари.

Као што би лудост била тврдити, да су наши стари били без памети и да су све наонако радили, тако би исто лудост била мислити, да су они најмудрији и најсавршенији били, па да нама данас ништа друго не остаје, но да се само на њи у свачем угледамо и да ништа ново не заводимо. И они су били паметни, али и они су уједно као и ми само слаби и погрешиви људи били, па за то нам мудрост не само то налаже, да све оно што је код њих ваљало усвојимо, но да и све оне мане и погрешке, које су се код њих случајно потграле, поправимо, и бољим заменимо. „Све испитујте, учи

нас апостол Павле, и што је добро задржите, а што је рђаво одбаците.“

Како су наши стари рђаво о неким стварма мислили, ја ћу за то неколико примера да наведем!

Пре неких сто година било је у многим нашим селима више свештеника, него што их данас у великим варошима има. Тако је н. пр. у Риђици у Бачкој на 59 кућа било 4 свештеника, у Сивцу на 132 куће било је 6 свештеника, 2 ђакона и 6 свештеника без парохија, у Кули пак на толико исто кућа било је 5 редовних, а 5 без парохија свештеника. И наши стари, место да гледаху, да се број свештеника умали, они се на против до зла Бога

увређени нађоше, кад је царски двор преко карловачког сабора наредио, да на сто домова дође само један свештеник. Они хтедоше само много свештеника, а какви ће ови бити: хоће ли бити добро наплаћени и научени или ће бити просјаци и будаци, о томе се они слабо бринуше! Уз то се они горко јадаху, што је цар преко сабора забранио калуђерима, да по народу милостије просе. Па шта хтедоше они? Ево шта: да људи, који жене и деце имају, поред малих својих прихода и на даље хране неколико људи, који ни жене ни деце немају, а стотинама ланаца народне земље уживају; они хтедоше, да народ и „шаком и капом“ оним људма даје, који су се при ступању у калуђерски чин свега на свету одрекли. Њих је и то до срца дирнуло, што не смедоше више да код цреве мртваце сахрањују. Они се на ту забрану жалише, а изгубише из вида, да се из трулежи мртвих тела отровна испарења рађају, која на здравље убитачно дејствују. Ето како наши стари рђаво о тим стварима мислише!

Ко мисли, да ми не смемо другчије радити, него што су наши стари радили, тога питам: За што он не употребљује данас ђибрит и кресиво, кад хоће ватру да направи, но противно нашим старима, послужује се жигицама? За што не живи у ниској кући, чатрљи и земуници, као наши стари, но прави велику и удобну кућу? За што из Србије и Баната не иде на колима у Пешту и у Беч, но седа на жељезницу и ватрењачу? Та зар су тако наши стари радили?

Из тог научимо се, да нам не ваља остати на оној тачки, на којој су се наши стари налазили, но да нам с духом времена треба корачати и из свега оног користи за себе извличити, што су образавани народи на пољу науке докучили и изнашли. Лепо је о том говорио покојни кнез Михаило Обреновић, кад је г. 1861. народну скупштину отворио. „Кад се ко на бољи рад опомене, рекао је он између осталог, често чујемо где вели: „Овако су ми дед и отац радили, па нису од глади помрли, да ако и ја жив останем.“ Лепа је ствар кад се човек може с поносом на врлине својих предака позивати; али њиховим именима правдати своју нехатост и скидати са себе пороке, које би требало исправљати, по мојој је памети љага, коју син и унук наносе на имена оца и деде, од којих се у оно доба, кад су они живели, није могло ништа више ни тражити; а у исто је време и признање, да се не жели у напред корачати.“

Није грехота окатог преварити.

Дакле само слепе не треба да варамо, а окате слободно можемо! А каква је врлина слепе не варати?

Окате је слободно варати! Ма кад је то слободно, какво онда зло није слободно чинити? Шта може онда грехота бити?

Једна наша пословица вели: „Боље преварити, него украсти!“ Ма зар је превара што друго, него на финији и углађенији начин извршено отимање и крађа?

Тако исто погрешна је и она пословица: „боље ти превари другог, него други тебе.“ Јер то нико не ће мислити да је боље, да он зло чини, него други; на против свакоме ће његов здрави разум рећи, да је „боље неправду трпети, него неправду чинити.“

Неправедно тециво на треће колено не прелази.

А за што да не прелази? Из каквог разлога могао би Бог томе противан бити? Што се непоштењак отац у набављању имања није увек праведним средствима послуживао, за што да праведном и поштенном сину и унуку наслеђено имање не буде благословено? Та зато, што је Петар жито украо и Павлу продао, зар да то семе Павлу не клија и не роди?

Али Бог казни грехове родитељске чак у трећем и четвртном колону, приговориће какав црвен човек.

Но загледајмо у свето писмо, па ћемо се уверити, да Бог није тако неправедан, као што многи мисле. Код Мојсија читамо ове речи: „Нека негину оцеви за синове ни синови за оцеви; сваки за свој грех нека гине“. (5. Мој. 24. 16.) Тако читамо и код пророка Језекиља: „Која душа згреши, она ће умрети; син не ће носити безакоња очина нити ће отац носити безакоња синовљева; на праведнику ће бити правда његова, а на безбожнику ће бити безбожност његова“. (18. 20.) Тако мисли и пророк Јеремија „Не ће се више говорити: оцеви једоше кисело грозђе, а синовима трну зуби, него ће сваки за свој грех погинути; когод једе кисело грозђе, томе ће зуби трнути“. (31. 29. 30.)

По светом писму дакле сваки је само за своја дела одговоран и Бог не каштигује родитељске грехове на невиној деци. Та ту неправду, коју би Бог по мишљењу неких чинио, не чине ни сами људи. Доста има држава, у којима се синови и унуци због врлина и заслуга њихових отаца и дедова награђују и особита права уживају. Има народа, — а то су Хинези и Перуанци, код којих се родитељи због порока њихове деце каштигују. Ал таквих народа, па ма како они глупи и сурови били, нигде нема, који би невину децу због родитељске кривице каштиговали. Тако неправедан био би дакле само Бог, кога ми иначе као најмилостивијег и најправеднијег себи представљамо.

(Наставиће се)



Б Р И Ж Љ И В А С Е С Т Р И Ц А .

(Сликао Мукаровски.)

БРИЖЉИВА СЕСТРИЦА.

(К слици Мукаровскога, што је на страни 132.)

Де сте срца, глете, глете —
 На постељи болно дете;
 Не зна живот што га бега,
 — Ни смрт није стра за њега.

Руку спушта, главу диже,
 Верни пас му руку лиже;
 Мајка стеже горке ваје,
 А сестрица лек му даје.

Ој сестрице, ој анђелче,
 Сузна душо, мелем-цвеће,
 Да л' ће т' стићи што ти прети —
 Може ли ти брат умрети?!

Дивне слике, пуне јада!
 Дивне слике, пуне пада!
 Ја је гледам — над ми кличе:
 Оздравиће! оздравиће! Ј.

ШТА У ОПШТЕ ТРЕБА ЗНАТИ О ПЛУГУ.

Као што је орање први и најважнији посао у земљорадњи, тако је и плуг прва и најважнија справа за земљорадника, па за то га с правом можемо ставити на прво место.

Да само ваљано узорано земљиште може добра и обилна плода донети, то је познато свакоме; исто тако знаде свако и то, да се само добрим плугом ваљано орати може.

Питање је сада: који је плуг добар и који је најбољи?

На ово питање ево кратка одговора. Најбољи је онај, који најбоље и при томе најјевтиније оре. Још би се могло рећи, да је онај најбољи, који се највише од добра мајстора или фабричара тражи, јер је то поуздан знак, да је добар и ваљан.

Но ипак не смемо сметнути с ума, да доброта орања много и од тежака зависи.

Али када можемо казати, да је њива „добро“ узорана?

Њива је добро узорана онда, кад јој је мекота — горњи слој земљишта — у мање више широким браздама тако преврнута, да је горња површина са свим покривена — да јој се не види трава, ако је ледина, нити гвоја, ако је пре орања погнојена. На даље треба да се једна бразда тако наслања на другу, да између њих и испод оне прте, у којој се горе додирују, остане празан простор, како ће моћи у нутра ваздух дошрати. Јер је ваздух она сила, која оплођава земљу. Бразда се не сме кајипати, него ломити, да се прекине она веза, која поједине земљане честице веже. Ово је нужно, које ради даљег обрађивања, које опет ради проницања ваздуха и оплођавања земље. Јарак треба да остаје иза плуга чист, а да се не засипа земљом, која би можда преко дашчице у њега падала. — Плуг се не сме загушавати травом или земљом, јер би то оспоравало напредовање, кад би тежак морао сваки час застајати, те га

одгушавати. На послетку не треба да је тежак принуђен, плуг непрестано држати рукама у равнотежи и бразди.

Кад је њива овако узорана, онда се може казати, да је добро узорана, а свака изнимка од овога правила мора се сматрати као погрешка и мана. Плуг дакле, који овако орати може, то је добар плуг.

Но није доста да плуг само добро оре, већ он мора и јевтино орати.

А како се може дознати, који плуг од кога јевтиније оре? запитаће можда когод.

Трошак око орања срачунава се: из времена, што је потрошио тежак с марвом, док је поораво известан комад, рецимо једно јутро земље, и из трошења и поправљања плуга. Ово троје даје цену орања. Што год се више времена изгубило, орући коју земљу, и што год се већма аба плуг и што год га треба чешће оправљати, с отим је и орање скупље.

Плуг се наравно при свакој одсеченој бразди за нешто мало отроши; вредност му дакле бива све мања и мања, док на послетку на неку маленкост или баш на ништа не падне. Разуме се, да ће онај плуг дуже служити т. ј. спорије се трошити, који је из ваљане грађе и ваљано саграђен. А лако је увидети, да ће такав плуг мање и овакава преко године требати. Добар плуг дакле, погледом на отрошење и оправљање, много јевтиније оре од лошега плуга — да и не говорим о много бујнијем расту и успевању усева. Лош плуг зове се онај, који је из слабе грађе како год скриљен и који се „јевтино“ продаје.

Што се тиче времена, што је нужно, да се за оре н. пр. једно јутро земље, то зависи од овога трога:

1. Од природе, стања и положаја земљишта. Ово може бити тешко или лако, каменито или песковито, суво или влажно, нечисто или чисто, равно или бреговито и т. д.

2. Од величине и облика онога комада, који ће се орати, јер штогод је који комад мањи и неправилнији, то се више губи времена оним честим застајавањем и повраћањем.

3. Од врсте и дубљине орања. Заорати стрњак или ђубре, орати с јесени за пролетње усеве, трењачити, орати под семе и т. д. све су то различне врсте орања, које изискује мање или више времена.

Лако је увидети, да ове различне врсте орања захтевају и различних плугова, и да плуг, који је изврстан за дубоко орање, не може бити изврстан за плитко орање. Исто тако није тешко увидети, да плуг, који је направљен за тешка земљишта, не може изврсно радити на лакој земљишту.

Да ли ће моћи овај или онај плуг орати, како горе „добро“ орање описасмо, пресуђује се са овога двога:

1. Са каквоће оних његових делова који су опредељени за рад — то је цртало, раоник и дашчица — и опет оних делова, који су за управљање, као што је табан, ручице и регулатор или она згода, којом се даде мењати дубљина и ширина бразде. (Тога регулатора на нашим дрвеним, а ни на овдашњим гвозденим нема и у место тога службе колечке за тај посао.)

Ако су ови делови плуга добро намештени и удешени, плуг ће добро орати; нити ће се толико морити марва, која тегли, нити ће се на послетку губити много времена.

2. С његове јакости, трајности и издржавања. Овде се пресуђује форма и склоп његових саставних делова, за тим какав је посао, каква грађа, из које је направљен, јер је разлика између дрвета и дрвета, гвозђа и гвозђа — разлика је, ако је место тврдог дрвета метнуто мекано, ако је на место челика метнуто ковано гвозђе или на место кованог гвозђа ливено — туч. Гледећи на каквоћу те грађе, можемо пресудити и поприличну трајашног плуга т. ј. колико ће година моћи служити на извесној величини имања — земље. По томе на послетку може се сазнати, колико ће од прилике требати трошка на његово оправљање.

Плуг треба да је увек тако удешен, да раоником реже бразду разом, а окомице црталом.

Раоник је најглавнија чест плуга. Он треба да је добро утврђен и да му је ширина према бразди, коју ће да подрезује, да није врло сведен, него више пљоснат и да је оштар — дакле увек челикован. Раоник мора земљу резати, а не можда рити или дерати. Ако је превећ широки дебео — сведен — онда знатно отештава тегљење.

То је задаћа раоника, а задаћа цртала јесте: да окомице одсеца онај трак земље или ону бразду, коју раоник разом подрезује, а дашчица преврће.

У опште боље је, ако је цртало са стране на гредељу, него ако је у средини гредеља углавлјено, јер се онако не крњи јакост гредеља.

Дашчица мора да прихвати и преврће бразду, по што је раоник црталом одсече. Она треба да ломи и мрви одсечену бразду, и зато треба да је за тај посао згодно и извијена.

Краће дашчице ломе у опште бразду већма, него ли дугачке. На тешком земљишту изискује кратка дашчица већу теглећу снагу, јер напречац преврће бразду. Ту ће дакле најбоље бити, ако се средине држимо.

Табан се зове онај доњи део плуга, што по земљи плази.

Он је код гвоздених плугова обично из туча. Ако је табан дужи, онда је трење јаче и плуг иште већу снагу, али му је за то опет ход сигурнији, па је лакше по тежака. Тога ради боље је, ако је табан мало дужи, него да је краћи, јер је оно мало „више“ теглеће снаге, што тога ради треба, накнађено тиме, што тежаку није од потребе непрестано држати рукама за ручице.

Гредељ носи цртало и саставља збој плуга.

Код инглеских плугова је и гредељ од гвозђа, код нас, а и по другим земљама, где је дрво јевтино, прави се од дрвета. О њему имам рећи, да треба да је из тесаног, а не из резаног дрвета, да је јак и жилав. За што су ручице на плугу, то је познато свакоме. Оне не смеју бити јако високе, него тако, како човек обичне висине најзгодније и најлакше може да њима плуг управља.

На послетку долази регулатор или као што горе рекосмо згода за мењање ширине и дубљине бразде, који је такођер веома важан део плуга. Он долази код инглеских плугова, који немају ни колечка нити икаква потпорња под гредељем.

Регулатор треба да је једноставан, јак и тако уређен, да се не може лако пореметити у бразди. У осталом бива, да је он спојен и са потпорњем под гредељем. Тај потпорањ је или у облику ноге под предњим крајем гредеља или са колешцем, као што то има плуг за огртање кукуруза, кртоле (кромпира) и др.

По уређењу тога регулатора разликујемо дакле три врсте плугова: прво плуг с колечкама, друго са плазећом ногом или колешцем и треће плуг без икаква ослона под гредељем. На даље разликујемо опет плугове са утврђеном и покретљивом дашчицом, са две дашчице — за загртање — и без икакве дашчице — плугови ровачи. На послетку има плугова са два, три и више раоника, и по то се зову двораоњаци, трораоњаци и многораоњаци.

Толико за сада. Другом приликом поћи ћемо даље.

ЗАНАТ И НАУКА.

Када се Инглези настанише на острву Чузану, требао је неки инглески официр нову униформу. Пуковничког кројача није могао добити, већ мораде узети неког кројача Китајца (Хинеза). Како овај не би могао сам без прегледалице ни скројити ни сашити униформу, то му официр у ту сврху даде стару једну униформу са закрпом на леђима. Китајац обави свој посао одмах и по кратком времену донесе нову хаљину. Али где чуда! Мајстор се са свим владаше по прегледалици, те тако не заборави ни закрпе на леђима, већ и њу начини. Тако јављаху инглеске новине за време китајског и инглеског рата, који се водио у последњим четрдесетим годинама, као диван оглед китајске образованости.

Ми се смејемо томе бенаку Китајцу; али у томе има и за нас грке истине. И у нас ћеш наћи Китајца кијамет, и то сила више, него што би и помислити могао. Нисмо још дотле дошли, да бисмо могли самосвесно са Фарисејима ускликнути: „Господе, хвалимо те, што нисмо такви, као што су Китајци!“ Очеvidно је, да и занат мора бити вештина. Само, ако је то збиља тако, само су се онда попеле занатлије на вршак, на који ваља и они да се уснну. Онда су се истргнули из онога робовског занатлука, који нам тако очигледно излази на видик у ономе примеру Китајчевом. Онда не ће они радити само по старом калупу каквом, који их гони, да пазе на сваку закрпицу, јер јој не знају и не увиђају значења. Онда не ће радити по старом каквом пропису, него ће самостално измишљати и прилагодити сваки поједини случај свакидашњим околностима. Онда су истом узвише ни као слободни људи над својим занатом и вреде, да их човек уважава исто онако, као што уважавамо научника, вештака или другу коју личност, која се својим знањем и умењем наднела над обичним светом. Онда не ће ниједан бити то, што је други, јер ће сваки према својим способностима и средствима радити ово ил' оно, дајући једно другоме оно, што је коме потребно. Једном речју: онда смо сви једнаки, јер сви смо само једно другоме слуге, а и не опажамо тога. Онда ће се истом занатлије моћи с поносом звати занатлије и с поносом ће моћи рећи: Ми се латисмо заната, јер је „цена заната већа нег' злата“ и јер је „занат златан“.

Речи су те златне речи и вреде, да их за часак мало дубље прогледамо, пре него што пређемо на праву цел' овоме чланку. Људи смо, па није ни чудо, што обично тражимо и иштемо нешто са свим друго, него што имамо и за што смо ту.

Као да нам је урођено, да тражимо срећу више у даљини, него у близини својој. За то лако и завидимо онима, који привидно живе боље, него што ми живимо. За то и није никакво чудо, што се међу занатлијама и радницима на западу Јевропе појављују тежње, који смерају на преврат друштвенога реда. Наравски, кад радници у зноју лица свога заслужују своју кору суха хлеба, онда ће му сваки шетач у лепоме руху, који је мож' да истом устао од свога посла, што га главом и намећу ради, морати изгледати као повлашћен беспосличар. Но како се може човек у таквим приликама љуто да превари. Било је кијамет људи од висока соја и људи научника, који су што шта пута зажелели, да се поставе у то стање, у коме су занатлије. Ево шта један Немац научник рече у једноме своме говору занатлијама: „Отворено вам признајем, да сам ваш сталек не једаред признао за најсрећнији на свету и да сам пожелео, да будем и ја то, што сте ви. Јест, одиста, ви сте таква сталек, да вам човек мора и да завиди. Занимања су ваша таква, да ћете по њима, само ако хоћете, постати и здравији и свежији, него остали, којима је позив да морају из дана у дан само главом и намећу да раде. Ви и не знате ништа за ону зависност, у каквој живи какав званичник, у најширем смислу те речи. Ви сте народ слободе, независна мишљења, који може боље него и ко да располаже са собом, који најслободније дише и живи. За то и живите ви у свету веселости и радости. У колико је образованом човеку допуштено, ваш се живот приближује онајвећма природи. Ви се у своме кругу не морате нимало да устежете; не морате да подмукло и дволочно кријете осећаје своје; вас нико на свету не пресуђује по рукавицама и огрлицама; једном речју, ви можете живети, како вам само срце заиште. Вас нико не исмејава, ако уживате у природи, у својој породици, у простим песмама, у опште ако уживате у свему ономе, што нам може више, него и шта на свету, живот да заслади. Вас не срамоти никакав рад; бар нико не ће слећи за вама раменима, ако прећете из једног круга у други. Друштво не тражи бог зна шта од вас; ако живите сами за себе, не ће вам нико то за зло узети, нико не ће налазити у томе охолости и узимати вас за окорела џимрију. Можете се веселити и радовати, кад вам је год воља и како вам год заиште срце. Ви познајете хиљадама радости, што их тако звано финије друштво не ће никад схватити у таквој пространости, никад познати у таквој дубљини. За то вам и остаје срце најнепо-

кваренији осећаји најнепомућенији; за то ви и уживате непосредније, са свим срцем, са свом душом, свеже, весело, слободно. Ако се коме од вас уздоднадне, да ступи у тако звано финије друштво, које се, не знамо по чему, назива одличним друштвом; но, и ту ће се он већ знати и умети наћи... У сваком сте правцу ви слободни људи, људи, којима ваља завидети; тим више, што и у „одличнијим“ друштвима мора вам сваки увиђавни одати ону пошту, што приличи свакоме савршеном вештаку. Ви дакле можете и сами видети, колико имате узрока, да будете задовољни са својим положајем. Јест, цена је заната већа нег' злата; јер

вашу снагу траже и употребљују свугде и на сваком месту. Живот ће ваш се развијати тихо и мирно само ако хоћете, а што вам живот донаша непријатног и злога, тога ћете наћи, и ако у променутом облику, и у свима другим слојевима људскога друштва; јер сваки сталеж има своје патње и бриге. И саме најсилније на свету не ће мимоићи зло и невоља; на против, што је ко у већем положају, тим му све више расте свет патње, па и сами силни владари, кад би хтели да откину који часак времена од својих беспослица, па да завирну мало и у ваш прости и мирни живот: можда би себе држали за сиромаше, а вас за богате људе!“

(Наставиће се.)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

(Несретна „раја“.) Докле се кнез Милан дочекује с највећом парадом у Цариграду, и докле му султан придева на груди османски орден, докле несретна раја свискава од терета и невоље, што јој бесни Турци без престанка задају. Час по час па ево нам из ближних крајева босанских вести све жадоснијих и жалоснијих: овде сурови силеџија јатаганом мрцвари несретну жртву, овде насрнуо на светињу дома и осрамотио је, овде насрнуо на „ђаурско пашче“, овде пограбио ђаурско имање и т. д. и т. д. Али покор нада све поборе, што их Турчин на раји чини, без сумње овај, за који јављају загребачке новине. У Загребу отровао се пре кратког времена бивши вар. физик др. Мраовић познати управитељ шпијуна за злих раухових и вакановићевих времена. Још пред смрт био је при обнови варошке управе са свога звања дигнут, на које дође други искусан, а као што ће се видети и савестан човек. Пре неколико дана дође новоме варошком физику Златаревић Ефенди, Турчин из Тузле, и захтеваше од нега, у већој мери три најљућа отрова и какво лечничко средство, којим се може учинити, да се на ономе, што умре од отрова, не може отров познати, велећи да то треба његовом брату, који је хећим (лечник) и да је пређашњи г. физик више пута му исте отрове давао. Физик, коме се ова ствар чудна чинише, јави то градској полицији, која Турчина окупи испитом и ода-њ дозна за неке ствари, које још не изађоше на свет.

Прва мисао, што се човеку у овој ствари намеће, питање је: „нашто Турчину толики и разан отров?“ Несвестица нас спасада, кад помислимо да је тај отров намењен бунарима, из којих раја воду пије, ил' ма како на тровање раје. Ако Ефендији треба отрова да отрује једну ил' другу личност, што му смета његовој користи, на што му толики отров? Или зар је отров мишевима и пацовима намењен? Нашто тражи онда Ефендија и така отрова, који полагао живот разорава? Страховито!!! Јадна, несрећна, жалосна раја!!!... И српске дипломате у кнежевини шиљу кнеза да метанише пред Турчином и стискује пријатељско-

робски руку Турчину за турски орден, ту вечну поругу на српским грудима, за српско осећање! Јест', јест', мало по мало, временом, мирним, начином хоћете од Турака да добијете, што бајаги српском народу треба, — ал' гл'ете јадници на што Турчин то време употребљује. —

Страни свет.

(Пруска.) Архиепископ Ледоховски дигнут је са звања. Окружни пруски суд осудио је архиепископа у Оломуцу у Моравској, кога се дијецеза пружа и у Пруску, на глобу или на затвор, ако глобу неби платио за то, што је поставио неке свештенике за парохе у пруским крајевима своје дијецезе. Доходак од пруских крајева дијецезе узашћен је већ пређе.

(Шпанија.) Републиканска војска напредује у борби против претендена дон Карлоса, који је већ саставио и владу.

(Грчка.) У Грчкој никако још да се састави ново министарство. Краљ уговара са вођама странака, али до сада беше све узалуд.

Позив на претплату.

Са овим бројем истиче претплата свима онима, који су платили само 1 фор. Који су ради, да и даље добијају лист, нека изволе што пре поновити претплату, да им не бисмо морали обустављати листа. До краја августа стаје лист 1 фор., а до краја године 2 фор. за оне, који су до сада већ платили за 4 месеца.

Претплату примамо и од почетка године са 3 фор., јер сада има потпуних бројева, по што смо прештамнали прва четири броја, и већ смо их разаслали свима претплатницима, који нису у почетку добили ове бројеве.

Претплата молимо да се шаље у наплаћеном писму.

Адм. „Глас народа.“

Власник „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — уредник: Владан Арсенијевић.